

NGỮ VĂN LỚP 9 LUYỆN THI VÀO 10
GIÁO VIÊN: UÔNG THU NGÀ
BÀI: CON CÒ – ĐÁP ÁN

www.vinastudy.vn

I Câu hỏi

Câu 1: Trong đoạn một, hình ảnh con cò được gọi ra từ những câu ca dao nào? Ý nghĩa của việc gọi lại những câu ca dao đó.

Trả lời

- Ở đoạn 1, hình ảnh con cò được gọi ra trực tiếp từ những câu ca dao dùng làm lời hát ru:

- *Con cò bay lả bay la*

Bay từ cổng phủ, bay ra cánh đồng

- *Con cò bay lả bay la*

Bay từ cửa phủ bay về Đồng Đăng

- *Con cò mù đi ăn đêm*

Đậu phải cành mềm, lộn cổ xuống ao

Ông ơi ông vớt tôi nao

Tôi có lòng nào ông hãy xáo măng

Có xáo thì xáo nước trong

Đừng xáo nước đục, đau lòng cò con.

- Ý nghĩa: tác giả chỉ lấy lại vài chữ trong mỗi câu ca dao nhằm gợi nhớ những câu ấy. Những câu ca dao được gọi lại đã thể hiện ít nhiều sự phong phú trong ý nghĩa biểu tượng của hình ảnh con cò trong ca dao. Các câu: “Con cò bay lả, bay la – Bay từ cổng phủ bay ra cánh đồng” hay “Bay từ cửa phủ, bay về Đồng Đăng” gợi tả không gian quen thuộc và cuộc sống nhọc nhàn, thong thả, bình yên của thời xưa. Còn bài ca dao Con cò mù đi ăn đêm lại có một nội dung

và ý nghĩa tư tưởng khá sâu sắc. Con cò ở đây tượng trưng cho những con người, cụ thể là người mẹ, nhọc nhằn, vất vả, lặn lội kiếm sống, gặp cảnh ngộ éo le mà vẫn giữ vẹn nguyên sự trung thực, ngay thẳng, sáng trong. Qua những lời ru của mẹ, hình ảnh con cò đến với tâm hồn tuổi ấu thơ một cách vô thức: “Con còn bé trên tay – Con chưa biết con cò – Nhưng trong lời mẹ hát – Có cánh cò đang bay”. Đây chính là sự khởi đầu con đường đi vào thế giới tâm hồn con người của những lời ru, của ca dao – dân ca, qua đó là cả điệu hồn dân tộc và nhân dân. Ở tuổi ấu thơ, đứa trẻ chưa thể hiểu và cũng chưa cần hiểu nội dung ý nghĩa của những lời ru này; chúng chỉ cần được vỗ về trong những âm điệu ngọt ngào, dịu dàng của lời ru để đón nhận bằng trực giác, vô thức tình yêu và sự che chở của người mẹ. Đoạn 1 khép lại bằng hình ảnh hạnh phúc của mẹ và con trong khung cảnh thanh bình của cuộc sống, như là sự đối lập với tình cảnh vất vả, nhọc nhằn và số phận đắng cay của những người mẹ xưa trong câu ca dao: “Con cò mà đi ăn đêm”.

Câu 2: Ý nghĩa biểu tượng hình tượng con cò trong bài thơ:

Trả lời

- Là hình tượng được khai thác từ ca dao truyền thống
- Phổ biến với nghĩa ẩn dụ: là hình ảnh người nông dân, người phụ nữ trong cuộc sống nhiều vất vả, nhọc nhằn nhưng vui sống và giàu đức tính tốt đẹp.
- Trong bài thơ, CLV chỉ khai thác và xây dựng ý nghĩa biểu tượng của hình ảnh con cò trong mối quan hệ với tấm lòng của mẹ và lời ru.

Câu 3: Tìm hiểu sự biến đổi của hình tượng con cò trong đoạn 2 và đoạn 3 của bài thơ.

Trả lời:

- Ở đoạn 2, cánh cò từ trong lời ru đã đi vào tiềm thức của tuổi thơ, trở nên gần gũi, thân thiết và sẽ theo con người đi suốt cuộc đời. Cánh cò trở thành bạn đồng hành của con người trên suốt đường đời, từ thuở trong nôi (Con ngủ yên thì cò cũng ngủ – Cánh của cò, hai đứa đắp chung đôi), đến tuổi tới trường (Mai khôn lớn, con theo cò đi học – Cánh trắng cò bay theo gót đôi chân) và đến lúc trưởng thành (Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ – Trước hiên nhà – Và trong hơi mát câu văn...). Hình ảnh con cò đã gợi ý nghĩa biểu tượng về lòng mẹ, về sự dịu dàng, nâng đỡ đầy dịu dàng và bền bỉ của người mẹ.

- Ở đoạn 3, hình ảnh con cò được nhấn mạnh ở ý nghĩa biểu tượng cho lòng mẹ lúc nào cũng ở bên con: “Dù ở gần con – Dù ở xa con – Lên rừng xuống bể – Cò sẽ tìm con – Cò mãi yêu con”.

Câu 4: Em cảm nhận như thế nào về những câu thơ sau:

– Con dù lớn vẫn là con của mẹ,

Đi hết đời, lòng mẹ vẫn theo con.

Trả lời

HS có thể triển khai theo nhiều cách khác nhau, đảm bảo sự trong sáng trong diễn đạt, logic. Tham khảo bài sau:

Trong mỗi chúng ta người quan trọng nhất trong cuộc đời đó là Mẹ, mẹ đã vất vả sinh ra ta, cho ta uống những giọt sữa mát lành, ngọt ngào, và nuôi ta trưởng thành lớn khôn, dù ta có lớn đến đâu thì trong mắt mẹ ta mãi là người con bé bỏng, mẹ vẫn luôn dõi theo và lo lắng quan tâm tới ta, đúng như nhà thơ Chế Lan Viên đã viết:

” Con dù lớn vẫn là con của mẹ

Đi suốt đời lòng mẹ vẫn theo con”

Câu thơ mang ý nghĩa triết lý sâu sắc nhất trong bài thơ ” Con cò” của Chế Lan Viên, tác giả khẳng định tình mẹ là bao la và bất diệt. Đứng trước người mẹ kính yêu con dù lớn khôn đến đâu hay trưởng thành như thế nào đi nữa thì vẫn là đứa con bé thơ của mẹ, rất cần mẹ và luôn được yêu thương che chở rất nhiều.

Trong cuộc sống ta không thể thiếu tình mẹ vì mẹ là người đã sinh ra ta, chín tháng mẹ mang nặng đẻ đau, mẹ nuôi nấng chăm sóc dạy dỗ chúng ta mẹ mang đến cho con biết bao nhiêu điều tuyệt vời nhất, nguồn sữa trong mát, câu hát thiết tha, những nâng đỡ, chở che, những yêu thương, vỗ về. Mẹ là bến đỗ bình yên của cuộc đời con, là niềm tin, là sức mạnh nâng bước chân con trên đường đời... Công lao của mẹ như nước trong nguồn, nước biển đông vô tận, mẹ luôn là người nâng đỡ ta khi vấp ngã, bên ta khi ta buồn, tha thứ cho ta mỗi khi ta mắc lỗi .

Với những công lao to lớn như vậy mỗi chúng ta cần làm gì để đáp đền công ơn của mẹ? cuộc đời mẹ không gì vui hơn khi thấy con mình khỏe mạnh, chăm ngoan, học giỏi và hiếu thảo. Mỗi chúng ta cần rèn luyện học tập chăm ngoan để mẹ vui lòng luôn vâng lời, chăm chỉ giúp mẹ những công việc phù hợp với sức lao động của mình, đặc biệt phấn đấu học giỏi, động viên mẹ bằng những điểm 10.

Khi lớn lên công thành danh toại cũng là lúc mẹ chúng ta đứng tuổi thì chúng ta cần biết chăm sóc, nuôi dưỡng mẹ chu đáo. Khi ta biết công lao của mẹ và biết trân trọng mẹ cũng có nghĩa là ta đang trân trọng tình cảm trong gia đình, tình cha con, tình cảm ông bà, tình cảm anh chị em.... Đây là những thứ tình cảm bền vững trong đời sống, tinh thần của mỗi người. Tuy nhiên bên cạnh nhiều người biết đề cao trân trọng mẹ của mình thì còn có những người con cãi lại cha mẹ, ham chơi, làm những việc vi phạm pháp luật để mẹ lo lắng, đau lòng, rồi có những người con khi mẹ về già không lo phụng dưỡng mà chỉ biết kể công ” cha mẹ nuôi con bằng trời bằng bể – con nuôi cha mẹ con kể từng ngày”. Bên cạnh những người mẹ yêu thương con cái thì cũng có những người mẹ ruồng rẫy, vứt bỏ đứa con của mình đó là hành vi xấu đáng nên án.

Tóm lại câu thơ của nhà thơ Chế Lan Viên hoàn toàn đúng, mẹ là người rất quan trọng với tất cả chúng ta, chúng ta hãy biết quan tâm, chăm sóc và luôn làm cho mẹ vui, chúng ta còn đang là những học sinh thì hãy chăm chỉ học tập thật tốt, về nhà giúp đỡ bố mẹ những việc trong khả năng của mình.

(Bài làm của học sinh)

II Bài tập Đọc đoạn thơ sau và thực hiện các yêu cầu bên dưới:

"Con cò ăn đêm,

Con cò xa tổ,

Cò gặp cành mềm,

Cò sợ xáo măng..."

Ngủ yên! Ngủ yên! Cò ơi, chớ sợ!

Cành có mềm, mẹ đã sẵn tay nâng!

Trong lời ru của mẹ thấm hơi xuân.

Con chưa biết con cò, con vạc.

Con chưa biết những cành mềm mẹ hát,

Sữa mẹ nhiều, con ngủ chẳng phân vân.

(Tr.45, Ngữ văn 9, tập 2, NXB Giáo Dục)

1. Đoạn thơ trên nằm trong văn bản nào, của tác giả nào ?
2. Xác định phương thức biểu đạt chính của đoạn thơ.
3. Chỉ ra và nêu tác dụng 02 biện pháp tu từ được sử dụng trong câu thơ “Con chưa biết con cò, con vạc – Con chưa biết những cành mềm mẹ hát”
4. Trong đoạn thơ, các câu thơ “Con cò ăn đêm - Con cò xa tổ - Cò gặp cành mềm - Cò sợ xáo măng...” đã được tác giả vận dụng từ câu ca dao nào, hãy ghi lại câu ca dao đó.
5. Viết một đoạn văn trình bày cảm nghĩ của em về ý nghĩa câu thơ “Ngủ yên! Ngủ yên! Cò ơi, chớ sợ! – Cành có mềm, mẹ đã sẵn tay nâng.” (khoảng 12 – 15 dòng)

Trả lời:

1. Đoạn thơ nằm trong văn bản *Con cò* của tác giả Chế Lan Viên.
2. Phương thức biểu đạt chính: Biểu cảm
3. Biện pháp tu từ: điệp ngữ ("con chưa biết")

=> Ở tuổi ấu thơ, những đứa trẻ chưa thể hiểu và chưa cần hiểu nội dung ý nghĩa của những lời ru nhưng chúng cảm nhận được sự vỗ về, âu yếm trong âm điệu ngọt ngào, êm dịu. Chúng đón nhận tình yêu thương, che chở của người mẹ bằng trực giác.. Đây chính là sự khởi đầu của con đường đi vào thế giới tâm hồn mỗi con người, của những lời ru, lời ca dao dân ca, qua đó là cả điệu hồn dân tộc.

4.

Con cò mà đi ăn đêm

Đậu phải cành mềm lộn cổ xuống ao

Ông ơi ông vớt tôi nao

Tôi có lòng nào ông có xáo măng

Có xáo thì xáo nước trong

Đừng xáo nước đục đau lòng cò con.

5. Tham khảo những ý chính cần triển khai như sau:

+ Câu thơ “Ngủ yên! Ngủ yên! Cò ơi, chớ sợ!” ngắt nhịp 2/2/2/2 rất đều đặn giống như những nhịp vỗ về của người mẹ cho đứa con mau chóng vào giấc ngủ. Vì thế mà lời thơ mang được âm điệu ngọt ngào, dịu dàng của những lời ru.

+ Hình ảnh ẩn dụ "cành mềm mẹ đã sẵn tay nâng": Mẹ luôn ở bên, dang đôi cánh tay để che chở, ấp ủ con, để cho con luôn được an toàn => nói lên tình yêu thương dạt dào vô bờ bến mẹ dành cho con, mẹ là chỗ dựa đáng tin cậy, là lá chắn che chở suốt đời cho con.

+ Hình ảnh con cò mang ý nghĩa tượng trưng cho lòng mẹ, cho sự dịu dặt, nâng đỡ dịu dàng và bền bỉ của mẹ đối với con.

=> Mẹ thương con cò trong ca dao lận đận, mẹ dành cho con bao tình yêu thương, cánh tay dịu hiền của mẹ che chở cho con, lời ru câu hát êm đềm và dòng sữa mẹ ngọt ngào đã nuôi con khôn lớn. Tình mẹ nhân từ, rộng mở với những gì nhỏ bé đáng thương, đáng được che chở. Lời thơ như nhịp vỗ về thể hiện sự yêu thương dào dạt vô bờ bến.

VINASTUDY.VN